

Historika s evropským začátkem a americkým koncem.

I.

V salonu advokáta dra. Bystrého byly rozestaveny kbelíky s barvami, několik "štaflí" stálo tu po rúzu a v jednom koutě byly pohozeny malířské "patrony." Dvě zamazané figury malířů pokojů — však známe každý tu jejich uniformu — ležly po vysokých štaflích a třetí míchala barvu ve kbelíku. Chvilí bylo ticho, jen když "popoše" některý z malířů, se svými štaflemy, rozlehl se to táhle prázdňím, velmi prostranným pokojem. Pojednou dal se jeden z nich do tichého hvízdání, pak si dušeně začal notovat, až náhle krásným tenorem zazpíval: "Když jsem k vám chodil přes ty lesy, ach óóóovej přes ty lesy —"

Melodický a plný hlas nesl se zvučeně pokojem. I někteří chodící na ulici se zastavili pod oknem, a bylo viděti, že poslouchají s jakýmsi požitkem. Toho povinně si nás zpívák, a jsa sobě vědom svého krásného hlasu, s větším zápalem pokračoval. Tu se rozletěly dveře a do pokoje vrazila kucharka. "Přestanete mi už jednou s tím kokrháním!" pronáše-la přitlumeně, se zřejmou dávkou rozčilení, "milostpaní má vedle návštěvy, a vy se budete tady produčirovat!"

Dvěře se zase zavřely, kucharka za nimi zmizela, a zpívák ustal. Jako za odměnu ozval se z protějšího okna přes ulici slabý potlesk několika dívčích ruček. Zpívák se naklonil k oknu, a spatřiv, že několik švadlenek nadšeně radost svojí projevuje, smeknul kulatou čapku, usmál se a lehce kývnul. Leč v témž okamžiku otevřely se dveře, vedoucí do pracovny advokátovy, a čistě ohole-nou tvář herce se v nich objevila.

"Který pak jste to zpíval?" tázal se. Malíři mlčeli. Ale pohledy jejich mluvily velmi zřetelně. "To jste byl vy — mladý muž?"

Oslovený rozpačitě se rozhlížel a po krátké přestávce řekl nesměle:

"Ano!"

"Nóóó — zpíváte pěkně. Jak pak se jmenujete?"

"Jan Fistula."

"Pane doktore," obrátil se herce do advokáta, "ten mladý muž má zvláštní hlas. Děkuji!" mluvil zase k malířům. "Děkuji vám!"

A vstoupil k advokátovi, zavřev za sebou dveře. V pokoji zavládlo ticho. Fistulovi stříšly se ruce a chvíl se rozčilením. Oba kamarádi hleděli naň jaksi tázavě, až starší z nich promluvil. Nahnul se, stoje na štaflích, k Fistulovi a polohlasně šeptal:

"Jeníku, víš kdo to byl?"

Jeník kroutil záporně hlavou.

"To byl vrchní režisér zemského divadla. Znáš ho?"

S Fistulou se zatočil svět. Překvapením nebyl slova mocen.

II.

Tentýž den po polední navštívil dra. Bystrého vrchní režisér zemského divadla po druhé a přivedl s sebou vlasatého pána v cylindru. Seděli u kuřáckého stolu a živě rokovali. Po chvíli otevřel advokát dveře k malířům.

"Povídám, pane Fistulo, nezpíval byste nám zase něco?" tázal se.

Oslovený se zarazil a váhal.

"Ale — vždyť — zpívám jen tak —"

"To nevádi, zpívejte jen tak!"

zvola vrchní režisér přes rameno advokátovo.

"My si necháme otevřené dveře. Tak budeme prosit!"

Fistula stále ještě váhal. Ale starší kamarád dodával mu kuráže:

"No tak — zpívej, pitomče! Nestyd se jako nevěsta!"

Fistula si konečně odkašlal a začal: "Když jsem přišel včera k ní, ona smutná u okna sedí —"

Oba kamarádi přestali pracovat a dosud nikdy s takovým zájmem ho neposlouchali, jako dnes.

Zvučný tenor nesl se lahodně pokojem: "Matička to nedovolí, bys k nám chodil —"

Dozpíval. Krev hula se mu do tváří a k mozku.

Vstoupil vlasatý pán a pravil: "Pojďte sem, mladíku, trochu!"

Fistula slezl a vstoupil. Zavřeli dveře a vlasatý pán pokračoval:

"Jsem kapelníkem zemského divadla. Byl jsem upozorněn na váš hlas, a shledal jsem, že vskutku krásně zpíváte. Rozumí se, že potřebujete ještě evik. Ale hlasový materiál je tu. Měl byste chuť k divadlu?"

To bylo už příliš mnoho pro Fistulu. Vytřeštil zrak, a musil se přidržeti skříně, aby nezavrátal.

"K di-di-va-dlu? Jak živ jsem na to ne-myslel!"

"Nevadí! Řekněte, chtěl byste? Člověčku, vy máte zlato v hrdle, škoda vás k tomuhle řemeslu! — Tak co?"

"Já ještě nevím — já — já —"

"Dobrá! Jste rozčilen. Zde máte moji návštěvku. Navštívte mne zítra kolem půl desáté v divadle."

Fistula přijal návštěvku, poděkoval a vyvrátal se ven.

"Co ti říkal? Ukaz, co to máš?" naléhali kamarádi.

"Mám jít — k — divadlu!" vyhrknul a ukázal jim návštěvku.

Oběma kamarádům vystoupily oči z důlků a hloupě s otevřenými ústy, hleděli na zamazaného Jeníka.

III.

Jsou tomu čtyři léta, kdy opustil Jan Fistula, nyní člen opery zemského divadla, vysoké štafle a kbelíky s barvou, kdy naposledy svléknul pestře pomazaný režný kabát — aby ho více neobléknul.

Od té doby, kdy mecenáš umění, známý boháč, advokát dr. Bystrý na svůj náklad dal Fistulu do operní školy, otevřel se mladému muži zcela nový svět. Jsa vřímavého ducha a při tom vskutku nadaným zpěvákem, absolvoval rychle školu operní, a poněvadž sám chef opery se oň zajímal, měl dveře "zemské opery" otevřeny — čekali naň. Divadelní buletiny již předem ohlašovaly nový zjev v operním umění, a při prvním vystoupení Fistuly bylo hleděti v pravém smyslu slova "natřískáno". Pak rostl vřelý nádech umělce každým dnem. Časopisy přinášely jeho podobizny, kriticky se rozplývali chválou a jenom tomuto nadšení máme co děkovati, že naše frasnologie byla obohacena několika novými vzletnými slovními "obraty" (neřeknu to slovo: "fráze" — umínil jsem si, že ne), tiskly se pohlednice, divadelní agenti mohli si nohy ubíhat, slečinky, ba i paničky vzdychaly za zády svých milenců a mužů, umělci-diletanti nosili kabáty dle něho, vlasy si rozechali dle něho, napodobovali jeho chod, krátce celá veřejnost byla novým umělcem unesena, omámena. A divadelní správa libovala si při tom, jak se jí zase hubená pokladna pěkně spravuje. Náš tenorista zván byl do nejpřednějších domů naší "společenské smetánky", v brzkou stal se miláčkem všech přátel operního umění, a kdyby byl i on sám o tom pochybovatí snad

chtěl, vnutili mu lidé přesvědčení, že on má zlato v hrdle, že on byl, jest a bude prvním neslavnějším "tenorem" pod sluncem. Toto vědomí zvedlo mu trochu hlavu, vzpříjilo mu záda a spustilo mu dolejší ret, který, doplněn pyšným pohledem dosti hezkých očí, dodával tváři jeho zvláštního výrazu, v němž mohl každý čísti myšlenku: "Co jste proti mně vy, kdož mne obdivujete, kdož mne zbožňujete?" Osobní krejčí každou sezonu dodával mu obleky dle nejnovějších střihů a z nejmmodernějších látek, kloboučník objednával mu klobouky jen dle vzorů pařížských a obuvník několikrátě do roka plávil se u jeho nohou, aby proň zhotovil dílo nejlepší.

Než kteréhosi dne se stalo, že náš tenor podepsal bez vědomí své divadelní správy kontrakt opeře v Německu. Město rozvířila zdrcující zpráva, že zbožňovaný tenor zmizel.

V novinách objevily se dlouhé články o uprhlém umělci, a jak to vždycky bývá, vytvořily se dvě strany, jež se pro případ Fistulův úporně potíraly. Uprhlý tenor čítal v Německu polemiky novin, jež mu známi do eiziny posílali a jen se usmíval. A když šel po ulici, vážně, upjatě, mohl čísti každý v jeho tváři myšlenku: "Co jste vy všichni, kdož mi spíláte, co jste vy všichni, kdož se mne zastávají? Pro mne jste jen pouhý vzduch!"

IV.

Léta mýjela, noví tenoři přicházeli, starší utíkali (nebo napak) a náš tenor nečinil výjimku. Z Německa utekl do Anglie a konečně do Ameriky. V Německu nazýval se Hans Fistel. Nyní pod jménem "John Flagioletti" podmanil si prvním svým vystoupením v Americe celý divadelní svět. Čelnější časopisy v jeho domovinu dostávaly téměř obden nadšené telegramy o vítězství "našeho nezapomenutelného tenoristy". Vylíčení všech dojmů, jež kabelový telegraf svými zprávami o zaoceánských triumfech našeho umělce v domovině vyvolal, byla všeobecná touha, opět ho jednou spatřiti, jeho hlasem se nechat unést.

Přítel umění a Fistulův mecenáš, dr. Bystrý, dopsal svému někdejšímu chráněnci, aby přijel do vlasti na pohostinné hry. Vylíčil umělci celou situaci, pádně, jak pouze advokát dovede, vše odůvodnil, a podotkl, že bude v domovině upřímně vítán. Dopis byl odeslán a nastala doba čekání.

V.

Ve svém pokojíčku v 13. ulici v Novém Yorku přecházel rozčilen tenorista "John Flagioletti". Na stole ležela roztržená obálka a vedle byl pohozen dopis. Umělec se náhle zastavil, hrábnul rukou do prořídých vlasů (už opravdu prořídilých: prosím vás, tolik studování, tolik oper, tolik starostí, tolik krásných žen, tolik probdělých nocí!) Pak skleslo jeho tělo na pohovku a hlava "největšího tenoristy světa" sklonila se do bílých rukou, které od té doby, kdy zahodily natěračský štětec, dotýkaly se jen partesů, pohárů s perlicím vínem a těl vnačných žen. — Vzpomínky táhly duši. Přibíral svoji minulost, a v duchu zastavoval se u každé důležitější události. Slyšel bouřit tu slávu, jež jako gloriola svítce hlavu jeho věnila, nechal svět jít mimo a sám stál vysoko nad ním, vysoko... A opjel se svými vlastními triumfy. Co nevidět bude říše jeho slávy tak velká, tak rozsáhlá, že v ní slunce nebude zapadat, ani vycházet.

Zrak svezl se v pokoji na vysokou, pevnou skříň, jež byla pootevřena. Téměř veškeré příhrádky byly vyplněny deskami pro gramofon. Tam jest uloženo celé je-

ho jmění, jest tam uchována věrná kopie celého jeho umění. Bylo to v počátcích jeho kariery, když ho navštívil zástupce velké továrny na gramofony a žádal, aby vyzpíval některé významnější partie do stroje. Umělec požadoval honorář neobvyklé výše, a zástupce odešel s nepořízenou. Leč podobné návštěvy byly častější a přes výmluvnost agentů rozbila se smlouva o tutéž překážku, jako poprvé. A teď to počalo samého zpěváka zajímat, a v jeho uměleckém mozku zrodila se zvláštní myšlenka, ku jejíž provedení neprodleně přistoupil. Dohodnul se s jistou americkou firmou, kterouž sám vyhledal a uzavřel písemnou smlouvu v tom smyslu, že mu bude dodána vedle originálu (vzpívané partie) ještě jedna deska, a pokud bude živ, že nesmí se více kopií zhotoviti. A tak ukládal poklady a zlato svého hrdla do mrtvých desek a rovnal je ve skříně, k tomu účelu zvláště objednané. Ovšem, že obsah skříně této zůstal pro každého tajemstvím. A proto bylo při každém jeho přesídlení tolik údivu: Veškeré zařízení bytu mnohdy prodával, jen ta tajemná skříně všude s ním cestovala. A tyto poklady hodlal odevzdati jednou svému mecenáši. Proto napsal kdysi dru. Bystrému, "že vděčnost svojí prokáže mu dílem, jež bude pravým unikem". A dnes psal mu zase dr. Bystrý a volal ho do vlasti zpět. Zablouhal se do myšlenek a počítal v duchu, kdy dopadá jeho smlouva. Rozhodl se konečně, že se vrátí, až vyprší smlouva s divadlem. A ne-leniv, sedl a napsal své rozhodnutí svému mecenáši.

VI.

Jako když před bouří se zdvihne vichřice a zalomcuje korunami stromů, zatřese nám okny, poráží malé děti a starce a do očí nám metá písek a prach, tak zalomcovala veřejností náhlá zpráva, že bývalý tenor dvorní německé opery a několika řádů vyznamenaný "náš rodák" Jan Fistula (doma vždycky Fistula!) již za měsíce vrátí se do vlasti. Tisíce plakátů rozletělo se městem a obrázkovým časopisům nastaly zase žně. Obchodníci a nakladatelé pohlednic nemohli stačit spoustě zakázek a fotografové vyzdobili své výkladek zase podobenkami velkého umělce.

Ale zatím stalo se v Americe něco, co později ohromilo mysl všech, kdož lačnili po jeho zpěvu. John Flagioletti bouěl se s Amerikou, zemí volnosti, a prodělav v posledním měsíci několik důkladných "večírků", jež končily tak, že chodil obyčejně z bytů hostitelů neb hostitelek rovnou do zkoušky. Kteréhosi dne, když se dostavili žurnalisté do bytu jeho, aby po důkladném interview mohli se s ním v novinách rozloučit, nebyli vůbec připuštěni, neboť tenorista sotva šeptal, nemoha jasněho zvuku z hrdla vypraviti. Trvalo několik týdnů než se mohl poprvé dostaviti do zkoušky, aby se s vděčným publikem rozloučil v čestném večeru. Ale to překvapení! Onen nesčíslněkrátě vyznamenaný zpěvák, tenorista světa, ta hvězda operního umění, ten vřelý nadělověk, nemající soupeře ve svém umění, nemohl do vyšších poloh. S velikými obtížemi vyzpíval pouhé, obyčejné "f", při čemž ho zachvátil kašel, a na to čisté ideální vysoké "e" nebylo ani pomyslení! Ředitel spínal ruce, kapelníkovi vypadla taktovka z ruky a kolegové-zpěváci byli jako opaření. Umělec odebral se zase na lůžko, a divadelní lékař vyjádřil se řediteli v důvěrném rozhovoru: "Ten člověk je pro operu ztracen, navždy ztracen! Jeho hlas mu nevrátí žádný profesor."

Ředitel vytřeštil zrak.

"Nedivte se!" pokračoval té-

kař. "Hýření, zábavy, pitky, nestřídmost!"

"Tedy — je — konec!" řekl přerývavě a oddychnul si z hluboka.

Lékař namáhal se, uchácholeti ho. Ale umělec slabým, zlomeným hlasem pravil: "Nechte toho, pane doktore! Jaká pomoc! Tedy konec — konec!"

Zahleděl se smutně na tajemnou svoji skříně, kde byly jeho poklady, a v tom pohledu bylo tolik, tolik bolu. Pak zavola sluhu, a poslal do vlasti telegram: "Vážná nemoc, nepřijedu. Fistula." A ještě též den poslal dru. Bystrému obšírný dopis.

VII.

Telegram Fistulův způsobil v jeho domovině neobyčejný rozruch. Mnozí nevěřili obsahu telegramu, a tvrdili, že to jest pouhá výmluva.

Nešťastný umělec zůstal v Americe, a když se uzdravil, měl už svůj záměr, kterak se nyní uživi, hotov. Opustil Nový York a v čelnějších a i menších městech Severní a Jižní Ameriky pořádal koncerty ve "Variétés" a v chantagech. Leč nezpíval on, ale zpíval jeho — gramofon. Obyčejně přijel do města, a po americku (dohodnuv se s ředitelem divadla, dal nalepiti plakáty, ze vystoupí "největší tenor světa"). Opona se zvedala, a na jevišti objevil se vychvalovaný tenorista. Salva potlesku zabouřila mu na přivítanou. Poklonil se, pak zaujal pózu přednášejícího, při čemž hlavu sebevědomě držel zpřima a pravou ruku vsunul za vykrojenou vestu. Zraky všech byly upřeny na jeho ústa, a nikdo nepozoroval, že v zadu vystoupil livrejovaný sluha ku velikému stolku, sejmul veliký poklop dřevěný a že pod poklopem jest veliký fonograf. Až teprve, když zavzněl síni zvučný tenor, a v popředí stojící "zpěvák" ústy nepohyboval, zraky všech svezly se na stroj. Když dozněla píseň, promluvil teprve "přednášející":

"Prosím, to jest můj hlas, který jsem umění věnoval, a který jsem v umění ztratil. Račte to přijmouti, jako bych to i dnes zpíval znovu. Ukládal jsem svůj hlas do stroje, abych i na dále pro milovníky zpěvu zachoval ten dar, který mně i příroda vzala." — "Vyborně!" hřmělo v hledišti, a bouřlivý potlesk otřásl síní. Umělec se poklonil po svém způsobu, naričil sluhovi, aby vložil novou desku, a zaujal zase svoji bývalou pyšnou pósu. Obecenstvo ztichlo, a gramofon zpíval znovu.

VIII.

Povzbuzen svými úspěchy, opakoval umělec své koncerty a podnikl "tournee" se svojí tajemnou skříní. "Amerika jest veliká", rozumoval, "však mi poskytno ještě živobytí, ale domů, do vlasti za těchto okolností nepojedu."

Ale zub času jest zlý. Příjmy našeho umělce se velmi ztenčily a stále ztenčovaly, tajemná skříně se rozpadávala, desky gramofonové se časem otřely, a jako mu hrdlo kdysi vypořádalo službu, tak i gramofon počal "chraptit", až umlknul. A tak přišly doby, že umělec zřídka kdy se objevil před obecenstvem. Nadšení pro jeho "bývalý hlas" ochabovalo, přišli noví tenoristé, a náš John Flagioletti, vulgo Johann Fistel, recte Jan Fistula, zapadl někde za oceánem, zapadl, jako každá hvězda zapadá. A dnes už o něm nikdo nic neví.

Proti chorobám žaludečním neb jakýmkoliv nepořádkům zažívacích ústrojí není nic lepšího nad Dr. August Koenig's Hamburger Tropfen. Tyto vyléčí a tělesnou soustavu posílí.